

Nieuwsbrief

Vereniging Streekbeheer Rijnstromen

In deze
uitgave:

Op bezoek bij:

Wim Reijers,
van de Koningspleij

WBE Rijnwaarden

Reewildbeheer

Kamsalamander

Help de kamsalamander

Weidevogel

De start van van
het weidevogelseizoen

Tellingen

Start voorjaarstellingen
patrijs

VAN DE VOORZITTER

Energie

Het nieuwe jaar is al weer een tijdje onderweg en het voorjaar is vroeg begonnen. De eerste koeien zijn weer in de wei gesignaleerd. De vogels fluiten erop los en het eerste kievitsei is gevonden. Ik vind een heerlijk moment waar je energie van krijgt.

Het boerenleven wordt weer zichtbaar in het veld. De weilanden worden weer volop bemest en het zaaiwerk kan weer beginnen. Dit geldt ook voor de akkerranden, overhoekjes, etc. die ingezaaid kunnen worden met een bloemengsel waar we de natuur een handje helpen. Inmiddels is de actie weer van start!

Ook zie ik dat er nog veel werk aan de winkel is om het maatschappelijk belang/probleem aan te pakken. Zoals stikstof problematiek, biodiversiteit, gebruik van gif, bodem en waterhuishouding. Allemaal onderwerpen waar de agrariër bij betrokken is of een schakel in is. In mijn ogen

moet het nog breder worden getrokken, waarbij alle ketens meer moeten samenwerken. Dit kan alleen als ieder zijn eigen belangen in de weegschaal durft te leggen. Dan zul je en kun je pas echt resultaten gaan boeken. Dit is het grote geheel, maar op kleine schaal zie ik veel mooie projecten en initiatieven die plaatsvinden en waar al veel samengewerkt wordt met de diverse schakels. Laat we deze vooral koesteren, verder omarmen en uitbouwen. In ons prachtige gebied liggen nog volop kansen en uitdagingen!

De jaarvergadering is net geweest, we hebben terug geblikt op vorig jaar maar met name willen we vooruit kijken naar wat de toekomst te bieden heeft. Het was een mooi moment om elkaar weer te ontmoeten en naar elkaars ideeën te luisteren.

Martijn Elshof

VAN DE COÖRDINATOR

Start voorintekening voor volgende beheerperiode vanaf 2023

Alle ANLb contracten (Agrarisch natuur- en landschapsbeheer) zijn afgelopen per 31-12-2021. De meesten zijn nu eerst voor een jaar verlengd. Dat komt omdat 2022 een overgangsjaar is vanwege het nieuwe landbouwbeleid.

Als alles goed gaat kunnen we per 1-1-2023 beheercontracten afsluiten voor de volgende beheerperiode van 6 jaar. Binnen het werkgebied van de VSR gaat het om pakketten voor weidevogelbeheer, patrijzenbeheer en landschapsbeheer. Met het ANLb zetten we ons in voor doelsoorten, zoals weidevogels, akkervogels (o.a. de patrijs), amfibieën zoals kamsalamander, de steenuil.

Collectief Rivierenland heeft een beheerstrategie opgesteld waarin staat waar we de focus op gaan leggen. We willen het budget verdelen in de meest kansrijke gebieden voor de doelsoorten. Dit voorjaar gaan we aan de slag met de zogenaamde voorintekening (concept aanvraag). Na beoordeling door de provincie kunnen we dan in het najaar de definitieve contracten afsluiten. We kijken eerst naar de bestaande contracten en daarna kijken we of uitbreiding van bestaande contracten mogelijk is en of er ruimte is voor nieuwe deelnemers. Dit voorjaar neemt de VSR- coördinator contact op met de deelnemers over de voorintekening.

Wat kunt u doen om de kamsalamander te helpen?

Kamsalamanders danken hun naam aan de getande rugkam, die de mannetjes ontwikkelen in het voorjaar. Een belangrijk kenmerk is de oranje buik met daarop een onregelmatig patroon van zwarte vlekken (soms is de buik zelfs bijna helemaal zwart). In de landfase verdwijnt de kam op de rug en zijn ze zeer donker (tot bijna zwart) van kleur met lichte witte spikkels. De kamsalamander is de grootste van de vier soorten watersalamanders met een lengte tot maximaal 20 cm. Voor meer info zie <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/kamsalamander>

Foto: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Kamsalamander>

Door het verdwijnen van veel weidepoelen is de populatie in Nederland achteruitgegaan. De kamsalamander komt nog voor in het Rijnstrangengebied en ook in de buurt van de IJssel. Het optimaal beheren van de voortplantingswateren en het behoud van diverse landschapselementen zoals bosjes, houtsingels en struweel is van groot belang voor het voortbestaan van de kamsalamander. Ons buur-collectief in de Achterhoek De VALA heeft een heel mooie brochure gemaakt over de kamsalamander <https://de-vala.nl/wp-content/uploads/2019/03/Kamsalamander-brochure-LR-1.pdf> Onderstaande tekst is overgenomen uit deze brochure.

Een ideale leefomgeving voor de kamsalamander is een kleinschalig landschap met houtwallen, bosjes, struwelen en houtsingels, waarin ook geschikte poelen te vinden zijn. Deze soort geeft de voorkeur aan poelen die gedeeltelijk of geheel gelegen zijn in de zon, vrij zijn van vis, beschikken over oevervegetatie, matig voedselrijk zijn en voldoende open water kennen. Buiten het voortplantingsseizoen zijn de kamsalamanders vooral te vinden in bosjes, waar ze overdag kunnen schuilen onder stukken hout, in muizenholletjes en tussen boomwortels.

De eerste kamsalamanders trekken al vanaf februari naar hun voortplantingswater. Ze zijn actief in de schemering en 's nachts. In het voorjaar zetten ze hun eitjes af op waterplanten. Tot eind september kunnen er nog larven aangetroffen worden in het water. Vanaf juni verlaten de volwassen kamsalamanders het water en zoeken een geschikt landbiotoop op. Kamsalamanders overwinteren, het liefst binnen een straal van 100 meter van het voortplantingswater, op vorstvrije plekken in houtwallen en bos-

jes. Deze liggen vaak dieper, wel tot een meter diep. Soms overwinteren ze in het water of in kelders.

Wat kunt u als grondgebruiker doen om het leefgebied van de kamsalamander aantrekkelijker te maken?

Neem deel aan agrarisch natuurbeheer, zorg samen voor behoud en herstel van landschapselementen. Herstel bestaande poelen en/of leg nieuwe aan. Creëer een omgeving waarin de kamsalamander voldoende voedsel kan vinden, zowel op het land als in het water. Op het land eten ze slakken, regenwormen en insecten. In het water onder andere watervlooien en larven van andere amfibieën.

Verbeter de overgang tussen de verschillende leefgebieden door het beheer hierop af te stemmen. Laat bij snoei- en zaagwerkzaamheden een deel van het hout liggen, zodat de kamsalamander zich kan verschuilen. Handhaaf het reliëf in houtwallen en bossen. Hoogteverschillen zorgen voor meer diversiteit in microklimaten op de bosbodem. Een vochtig klimaat is belangrijk voor actieve kamsalamanders tijdens de landfase. Zorg dat er geen oppervlaktewater naar een voortplantingspoel stroomt, zodat de poel in principe vrij blijft van vis. Dit vergroot de overlevingskans van de larven.

Bij werkzaamheden rondom de poel let dan op een aantal zaken. Raster de poelen geheel of gedeeltelijk uit, zodat grazend vee geen modderpoel maakt van het water. Maai bij voorkeur in september of oktober. Indien eerder, laat dan 25 procent van het gras staan. Kamsalamanders houden zich soms ook op in ruig grasland. Verwijder regelmatig schaduwgevende bomen en struiken rondom de poel, zodat er voldoende zonlicht op het water kan schijnen. Schoon de poel op in de periode van 1 september en 15 oktober als deze te ver is dichtgegroeid. Laat daarbij minimaal 25 procent van de poel ongemoeid voor voedsel en beschutting.

Veel info over de aanleg en het beheer van een poel vindt u ook in het infoblad van Stichting Landschapsbeheer Gelderland <https://www.landschapsbeheergelderland.nl/wp-content/uploads/poel-1.pdf>

Poel met landschapselementen in het Rijnstrangengebied

Start weidevogelseizoen

Het weidevogelgebied in het Duivense Broek wordt klaar gemaakt voor de weidevogels, de Kievieten arriveren al in maart. Op stukken grasland wordt een laagje water gepompt, zo ontstaan plasdrasgebieden. Dit heeft een aantrekkende werking op de vestiging van grutto's en tureluurs. De vogels kunnen voedsel vinden, de zachte (natte) bodem is goed doordringbaar voor de vogelsnavels. In de buurt van de plasdrassen liggen percelen kruidenrijk grasland, waar de weidevogels kunnen broeden en de kuikens opgroeien.

De foto's zijn gemaakt door Marije Slijkhuis en Diane Dirksen.

Start voorjaarstellingen patrijs

Patrijzen blijven het hele jaar door in hetzelfde gebied. Een goede leefomgeving bevat dan ook alles wat een patrijs nodig heeft: nestgelegenheid, dekking en jaarrond voldoende voedsel. Als er ook maar één onderdeel ontbreekt, kan de huidige populatie patrijzen zich niet uitbreiden. In de focusgebieden willen we de leefomgeving voor de patrijs graag verder verbeteren. Deze focusgebieden liggen in het Duivense en Zevenaarse Broek en de Geldersewaard.

We hebben een vrijwilligersgroep die patrijzentellingen uitvoert. Door de patrijzen jaarlijks te monitoren komen we veel over ze te weten en kunnen we ze beter helpen.

Vrijwilligers tellen patrijzen in deze perioden:

- In het voorjaar (half februari t/m april) voeren we in elk focusgebied tellingen uit om een beeld te krijgen waar de patrijzen zitten. Overdag een telling op zicht, dus door de akkers af te kijken met behulp van verrekijker en/of telescoop en in de avond door het geluid van de patrijs af te spelen: een patrijs in de omgeving zal met zijn roep reageren om te laten weten dat het territorium al bezet is!
- De najaarstellingen in september zijn om te weten hoeveel kuikens het broedseizoen overleefd hebben. Dit zijn tellingen op zicht, veelal vanaf de openbare weg.
- Tot slot zijn er tellingen in de winterperiode om de grootte van patrijzenfamilies (kluchten) te bepalen. Door deze door de jaren heen te vergelijken, krijgen we goed inzicht in het verloop in aantallen.

Lees in de brochure van Collectief Rivierenland meer over de patrijs en hoe we ze kunnen helpen <https://collectiefrivierenland.nl/folder-over-de-patrijs/>

Foto: Danielle van Vonderen

WBE Rijnwaarden en reewildbeheer

Ons dichtbevolkte land heeft verrassend genoeg een zeer goede en gevarieerde wildstand. Dit is een gevolg van verstandig wild- en natuurbeheer. Jagers dragen hier al generaties lang een steentje aan bij door het verzorgen van de natuur in hun jachtveld gedurende het gehele jaar. Individuele jagers zijn georganiseerd in wildbeheereenheden (WBE's) zodat hun kennis en ervaring op lokaal niveau gebundeld is.

Een WBE is een lokaal samenwerkingsverband van jagers, grondbezitters en andere geïnteresseerden. De WBE is een vereniging, gericht op duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren, bestrijding van schadeveroorzakende dieren en jacht.

In Nederland zijn ongeveer 300 WBE's die in totaal bijna 2,5 miljoen hectare beheren. Dit betekent dat ongeveer 90% van het Nederlandse landoppervlak onder het beheer van een WBE valt. De meeste WBE's zijn aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging.

Werkzaamheden

De jagers van WBE Rijnwaarden zetten zich in voor het beheer en schadebestrijding van het wild in de omgeving. Dit gebied is rijk aan gans, ree, haas, fazant, konijn, wilde eend, houtduif, vos, kraai en kauw. De WBE speelt een actieve rol in de verbetering van de biotoop voor het wild. Zo neemt zij actief deel aan de natuurschoonmaakdag en is betrokken bij een project om akkerranden in te zaaien met gewassen die voor het wild aantrekkelijk zijn. Daarnaast tellen de jagers van de WBE meerdere malen per jaar het wild in het werkgebied, om een goed beeld te krijgen en te houden van de wildstand. Hierbij wordt ook gelet op de gezondheid van de dieren. De oppervlakte van de WBE Rijnwaarden is ruim 5000 hectare.

In ons kleine landje leven steeds meer reeën

Reewildbeheer vraagt in ons dichtbevolkt Nederland om maatwerk en dient de belangen van het dier en de mens zoveel mogelijk met elkaar in balans te brengen. Vanaf 1950 tot nu groeide de populatie van 5000 tot ruim 100.000 stuks. In tussen leven er ook steeds meer mensen in Nederland. Daardoor is de druk op het ree groter geworden. Te veel reeën in een leefgebied levert stress op, voedselgebrek, uitzwerving en aanrijdingen.

Er vinden tellingen plaats, hierdoor krijgt men een beter inzicht in de verspreiding van de reeën en daarmee van het leefgebied in de zomer en winter, in de aanwas en in de conditie van de dieren. Wanneer de uitkomst van de voorjaarstellingen boven de berekende draagkracht ligt, zullen er jaarlijks een aantal dieren uit de populatie moeten worden weggenomen om de populatie in evenwicht te houden.

Wanneer er afschot plaatsvindt is het van belang dat dit in de juiste leeftijden gebeurt, zodat de sociale structuur zoveel mogelijk gehandhaafd blijft. Dit verlangt dan ook planmatig en dus duurzaam beheer. Reewildbeheer doe je niet op jachtveldniveau alleen, maar over een groter gebied, zoals een wildbeheereenheid. In samenwerking met vereniging Het Ree (VHR) worden beheersplannen gemaakt, de WBE Rijnwaarden maakt deel uit van het werkgebied van

de VHR Achterhoek.

In juli tot midden augustus vindt de bronst plaats, dit is de periode van paartijd. In deze periode is de kans op aanrijdingen relatief hoog. Volwassen reebokken jagen achter potentiële partners aan waardoor beide seksen geregeld onoplettend wegen oversteken. Dit heeft een verhoogd risico op aanrijdingen als gevolg.

Aanrijdingen door gedrag van mens

Naast de invloed van het gedrag van reeën op het aantal aanrijdingen, spelen activiteiten van de mens een grote rol. Tijdens de coronaperiode is de recreatiedruk in de gebieden waar ook reeën leven enorm toegenomen. Ook heeft de toename van infrastructuur ervoor gezorgd dat de dieren steeds minder leefomgeving en aaneengesloten gebieden ter beschikking hebben. Zodoende worden ze gedwongen zich tijdens de zoektocht naar voedsel en rust te verplaatsen over wegen heen. De gebieden die het ree nog heeft, worden geregeld verstoord door recreatieve activiteiten. Vooral loslopende honden verjagen reeën uit hun leefomgeving, ook richting de wegen. Jagers en Boswachters en Boa's constateren dit regelmatig. Reeën gebruiken graan en maïs als beschutting en rustplaats. Op het moment dat de boeren gaan oogsten, raken de dieren hun beschutting kwijt en zullen ze op zoek gaan naar nieuwe beschutting. Ook daarbij moeten zij vaak wegen oversteken, met gevaarlijke situaties tot gevolg.

Wat te doen bij het aanrijden met wild:

- Bel direct de politie 0900 8844
- Bel ook de politie als het dier niet blijft liggen
- Probeer zo goed mogelijk de locatie door te geven
- Wacht de komst van de politie of de faunabeheerder (rustig) af

Namens het bestuur WBE Rijnwaarden

www.wbe-rijnwaarden.nl

We zijn op bezoek bij: Wim Reijers, van de Koningspleij

Het is een prachtige plek. Hij kijkt op de splitsing van de Rijn en de IJssel. Wim is de 6e generatie die daar boert. Hij is er geboren en getogen en heeft altijd boer willen worden. Vader Ton helpt nog steeds wel mee maar wil langzamerhand gaan stoppen.

Bedrijf

In 2013 is er een nieuwe stal gebouwd waar hij 240 melkkoeien houdt. Het is een moderne open stal waar de koeien 2 x per dag gemolken en gevoerd worden en daarna de wei in gaan. Ongeveer 3 jaar geleden zijn de plannen ontstaan; hoe het bedrijf circulair te maken en de grond beter te vermarkten.

Het bijzondere van dit bedrijf is dat ongeveer 70% van de melkkoeien gedekt wordt door een Black Angus stier waardoor het zgn. 'Arnhem Angus rund' ontstaat. Deze worden verkocht voor het vlees aan restaurants in Arnhem en omstreken en aan particulieren via Arnhem Angus.nl of landwinkels.

De weilanden rond het bedrijf kunnen bij hoog water flink onder lopen. De melkkoeien vinden dit gras daarna niet meer zo lekker maar de 'Arnhem Angus' runderen vinden dit prima te vreten. Het zijn makkelijke dieren. Dat maakt de combinatie melkvee en Arnhem Angus rund zo goed op deze grond.

Bij huis loopt 70% van het jongvee, de Arnhem Angus ossen en uiteraard de melkkoeien.

Wim heeft in totaal 220 ha grond in gebruik waarvan 75 ha in eigendom. Ongeveer 35 ha wordt gebruikt als bouwland; o.a. bieten en mais. Hij beheert 35 ha met botanisch hooiland. Diverse percelen liggen meer op afstand zoals in Westervoort, de Schuytgraaf en in Rheden op natuurground. Hij pacht o.a. van natuurmonumenten en de SSR.

Er is momenteel extra veel bedrijvigheid op en rond het bedrijf. De grond rond de boerderij wordt opgehoogd zodat het huis en de stallen droog blijven als de uiterwaarden onder lopen bij hoogwater. Wim heeft 2 mensen vast in dienst voor 40 uur. Remco, die het management van de koeien doet: melken, inseminaties, bekappen, opfok van de kalveren en overig. Daarnaast is er Viktor, een neef, die vooral met de machines werkt.

Arnhem Angus

De tak met de Arnhem Angus is nog in opbouw. Een aantal restaurants lijken inmiddels vaste afnemers. Wim vindt het belangrijk dat de hele koe 'gebruikt' wordt. Je moet dus chefs hebben die hier een uitdaging in zien. Daarover voert hij gesprekken met ze. Voor restaurants is het belangrijk geregeld aanvoer te krijgen. Arnhem Angus vlees is ook te koop in diverse landwinkels en an-

dere retail.

De verkoop van vleespakketten aan huis vraagt een aparte aanpak en investering. Je hebt diepvries/koelcellen nodig. Maar vooral de website en organisatie er om heen kosten veel tijd en geld. Wat wil de klant? want ook dan wil je het hele dier kwijt. Hij is in gesprek om iemand er bij te halen die de bezorging etc. gaat doen.

De dieren worden geslacht als ze ongeveer 2,5 jaar zijn. Eén maand voordat ze naar de slacht gaan worden de runderen binnen nog wat bijgevoerd met bijv. mais, kuil of een ander product. Geen krachtvoer. De kwaliteit van het vlees is beter als er nog net dat beetje extra bijkomt. De dieren worden geslacht in Didam en moeten dan 3 weken rijpen/hangen alvorens ze uitgebeend worden. Dit komt de smaak ten goede.

Hoe ziet hij zijn toekomst over 5 jaar?

Dan wil hij een goede boterham kunnen verdienen met het bedrijf; die is er nu nog niet. Daarbij moet het bedrijf uiteraard gezond zijn. Zowel economisch als wat betreft natuurwaarden. De melk moet een goede prijs opleveren en ook het vlees. De melk zal uiteindelijk biologisch moeten worden want door gebrek aan goede reguliere landbouwgrond kan het de enige optie zijn om te blijven boeren.

De markt kent veel onzekerheden, altijd al, maar nu met de oorlog in Oekraïne stijgen de grondstof prijzen enorm. Hoe zal zich dat verder ontwikkelen? Andere onzekerheden zijn de consequenties omdat hij deels in het Natura 2000 gebied zit, de stad Arnhem heel dichtbij ligt, de plannen rondom Rivierklimaatpark IJsseloord en wat het stikstof beleid van de regering gaat betekenen. Omdat veel percelen verder van huis liggen heeft hij relatief veel transport kosten. Ook dit zou hij graag anders zien.

Wim zit vol energie. Als jonge boer heeft hij de ambitie om er als 6e generatie weer een bedrijf van te maken dat past in deze tijd: natuurlijk inclusief en klimaatbestendig.

Brord Sloot en Annette van Steen